

**BLOM
ECOLOGIE**

Verbindt natuur en samenleving

Aanvullend onderzoek ecologie Lage Heide 7 te Eersel, Neerrijt 16 en Kruisboomweg ong. te Luyksgestel

Aanvullend onderzoek naar steenmarter, steenuil en vleermuizen in het kader van de Wet natuurbescherming

blomecologie.nl

Colofon

Status:	Definitief
Project:	2022-0849
Datum:	3 november 2023
Samensteller:	ing. B.C.E. Vleeshouwers
Collegiale toets:	ing. D.F. Knoops
Opdrachtgever:	Arvalis
Contactpersoon:	A. König

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

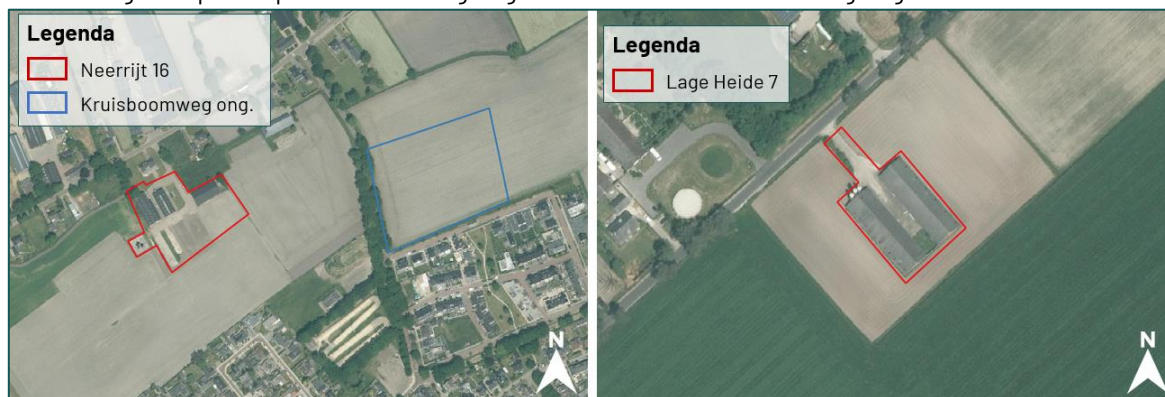
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel	4
1.3 Beschrijving plangebied	4
1.4 Voorgenomen werkzaamheden	5
1.5 Mogelijk aanwezige soorten	5
1.6 Kader Wet natuurbescherming	6
2 Methode onderzoek	7
2.1 Theoretisch kader	7
2.2 Praktische uitvoering	8
2.3 Veldbezoeken	11
2.4 Specifieke omstandigheden	12
3 Resultaten	13
3.1 Vleermuizen	13
3.2 Steenmarter	15
3.3 Steenuil	17
3.4 Overige soorten	21
4 Conclusie	22
4.1 Vleermuizen	22
4.2 Steenmarter	22
4.3 Steenuil	22
4.4 Overige vogels	22
4.5 Samenvatting	23
4.6 Vervolgstappen	23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het project bestaat uit meerdere adressen namelijk Lage Heide 7 te Eersel, Neerrijt 16 en Kruisboomweg ong. te Luysgestel. Lage Heide 7 bestaat uit twee varkenstallen, Neerrijt 16 bestaat uit een woning met opstallen en Kruisboomweg ong. bestaat uit een akker. De opdrachtgever is van plan om op Lage heide 7 de huidige varkensstallen te slopen, op Neerrijt 16 wordt melkveestal en twee sleufsilos gesloopt en op Kruisboomweg ong. worden twee nieuwe woningen gerealiseerd.

Figuur 1.1 De plangebieden zijn gelegen aan de Neerrijt 16 te Eersel en Lage heide 7 en de Kruisboomweg ong. te Luysgestel.

Gezien de beoogde ingreep mogelijk leidt tot de aantasting van natuurwaarden beschermd onder de Wet natuurbescherming (Wnb) is een quickscan Wnb uitgevoerd naar de potentie van het plangebied en mogelijke negatieve effecten ten gevolge van de beoogde werkzaamheden (Rijnders & Hovens, 2022). Op basis van de quickscan Wnb kon de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of essentieel leefgebied van steenmarter en vleermuizen op de Lage Heide 7 en vaste rust- en verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of essentieel leefgebied van steenuil en vleermuizen op de Neerrijt 16 niet uitgesloten worden (zie tabel 1.1). Om vast te stellen of het plangebied daadwerkelijk een functie heeft voor vorengenoemde soorten dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden. ZLTO Advies heeft Blom Ecologie verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

1.2 Doel

In dit aanvullende ecologische onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- Zijn er steenmarters, steenuilen en vleermuizen aanwezig in het onderzoeksgebied?
- Op welke wijze maken vorengenoemde soorten gebruik van het onderzoeksgebied? Zijn in het onderzoeksgebied migratieroutes, foerageergebieden, voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig?
- Resulteert de voorgenomen ingreep in het beschadigen of wegnemen van voortplantings- en/of verblijfplaatsen of essentiële onderdelen van het leefgebied? Is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk voor de voorgenomen ingreep uitgevoerd kan worden?

1.3 Beschrijving plangebied

Elke locatie wordt hieronder apart beschreven (figuur 1.1). Een uitgebreide beschrijving van de plangebieden en de directe omgeving hiervan is te vinden in de quickscan Wnb (Rijnders & Hovens, 2022).

Lage Heide 7 te Eersel

Lage Heide 7 bestaat uit twee varkenstallen met een verharde oprit. Daarnaast is er tussen de varkenstallen verharding aanwezig. De directe omgeving bestaat uit weidepercelen en boerenerven.

Neerrijt 16 te Luykgestel

De planlocatie bevindt zich direct ten noorden van Luyksgestel, in het buitengebied. De directe omgeving bestaat uit akkerland en verscheidende boerenerven. Aan de noordzijde bevinden zich weides en een woonhuis met gazon. In het plangebied zelf bevinden zich een melkveestal, enkele sleufsilos, twee gebouwen voor machineberging/akkerbouw. De initiatiefnemer is voornemens de melkveestal en twee sleufsilos te slopen.

Kruisboomweg ong. te Luyksgestel

Kruisboomweg ong. te Luyksgestel bevindt zich ten noorden van Luyksgestel en bestaat uit een akkerperceel zonder bebouwing en bomen. De directe omgeving bestaat uit boerenerven, een nieuwwouwwijk van het dorp Luyksgestel en verschillende akker- en weidepercelen.

1.4 Voorgenomen werkzaamheden

De initiatiefnemer is voornemens om twee varkensstallen aan de Lage heide 7 en een melkveestal en twee sleufsilos aan de Neerrijt 16 te slopen en op de Kruisboomweg ong. worden twee nieuwe woningen gerealiseerd. De ingreep zal indicatief op hoofdlijnen bestaan uit de volgende werkzaamheden:

- slopen van bebouwing: algemene sloopwerkzaamheden en afvoer sloopmateriaal;
- verwijderen terreininrichting, waaronder gedeelte van het groen: graafwerkzaamheden, transport (afvoer) van materiaal en groen;
- egaliseren terrein: graafwerkzaamheden en grondtransport;
- realisatie nieuwbouw (Kruisboomweg): algemene bouwwerkzaamheden;
- revitalisatie terrein en aanleg verharding: allerhande (straat- en hoveniers) werkzaamheden.

1.5 Mogelijk aanwezige soorten

Uit de quickscan Wnb (Rijnders & Hovens, 2022). is gebleken dat binnen het plangebied mogelijk voortplantings- en verblijfplaatsen aanwezig zijn van steenmarter, steenuil en vleermuizen (tabel 1.1.). De bebouwing en groenstructuren hebben mogelijk een belangrijke functie als migratieroute, foerageergebied en/of rust- en voortplantingsplaats, voor de voorgenoemde soorten.

Tabel 1.1 Overzicht van de potentie van het plangebied voor beschermde soorten (Rijnders & Hovens, 2022.).

Soortgroep	Locatie	Onderzoek nodig	Bescherming Wnb	Mogelijke functie plangebied
Planten				
Grondgebonden zoogdieren Steenmarter	Lage Heide 7	Ja	Art 3.10	Verblijfplaatsen
Vleermuizen	Lage Heide 7 en Neerrijt 16	Ja	Art. 3.5	Verblijfplaatsen in gebouwen
Amfibieën, reptielen en vissen				
Insecten en ongewervelden				
Vogels (Cat. 1 t/m 4) Steenuil	Neerrijt 16	Ja	Art. 3.1	Rustplaats en/of nestplaats
Vogels (Algemeen en cat. 5)				

1.6 Kader Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van de Wet natuurbescherming valt op grond van internationale verdragen en nationaal beschermde soorten uiteen in drie verschillende beschermingsregimes. Deze beschermingsregimes betreffen de Vogelrichtlijn (art. 3.1), Habitatrichtlijn (art. 3.5) en de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). De bescherming van de steenuil, steenmarter en vleermuizen vallen onder de Vogelrichtlijn (steenuil), Habitatrichtlijn (Vleermuizen) en nationaal beschermde soorten (steenmarter). Naar aanleiding van de beoogde werkzaamheden kan overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Wnb, art. 3.1 (Vogelrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.

Lid 4: Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Wnb, art. 3.5 (Habitatrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren

Lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

Wnb, art 3.10 lid 1(b) (Nationaal beschermde soorten)

Lid 1: Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden: de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a (steenmarter en vleermuizen) opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

Voorliggend onderzoek en rapportage zijn uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Per 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Binnen de Omgevingswet blijft het beschermingsregime nationaal beschermde soorten onverminderd van kracht. Uitvoeringskaders, termijnen en processen vinden binnen de Omgevingswet op andere wijze plaats. Implementatie en wijze van uitvoering zijn vooralsnog niet vastgesteld.

2 Methode onderzoek

2.1 Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid. Voor de steenuil en vleermuizen zijn deze richtlijnen vastgelegd in de Kennisdocumenten (Kennisdocument Steenuil, BIJ12, 2017; NGB, 2021). Ten aanzien van vleermuizen wordt er verwezen naar het vleermuisprotocol (NGB, 2021). Voor de steenuil wordt er verwezen naar de Soortinventarisatieprotocollen (NGB, 2017). Voor de steenmarter zijn richtlijnen vastgelegd in de Handreiking kleine marterachtigen in relatie tot soortbescherming (Bouwens, 2017) welke in dit onderzoek als leidraad is gebruikt. De richtlijnen worden door de opstellers geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast. De uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in de richtlijnen vormen de basis voor het soortspecifieke onderzoek wat wordt uitgevoerd door Blom Ecologie. In tabel 2.1 wordt voor de desbetreffende beschermde soorten beknopt weergegeven wat de onderzoeksperioden en methode zijn. Voor de veldbezoeken wordt een minimale tussenliggende periode aangehouden voor een goede spreiding over de onderzoeksperiode, conform de relevante Kennisdocumenten, relevante protocollen en handleidingen.

Tabel 2.1 Samenvatting van de uitgangspunten ten behoeve van het aanvullend ecologisch onderzoek zoals geformuleerd in de relevante Kennisdocumenten, NGB soorteninventarisatieprotocollen en aangereikte handleidingen.

Soort	Locatie	Type	Periode	Omschrijving
Steenuil	Neerrijt 16 te Luyksgestel	Nest/ rustplaats	1 feb. t/m 30 april	3 veldbezoeken met tussen het 1e en 3e bezoek minimaal 1 maand
Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen	Lage heide 7 te Eersel en Neerrijt 16 te Luyksgestel	Kraam Zomer Paar	15 mei t/m 15 juli 15 april t/m 15 aug. 15 aug. t/m 30 sep.	Minimaal 2 veldbezoeken per type verblijfplaats na zonsondergang of voor zonsopkomst. Veldbezoeken kunnen gecombineerd worden uitgevoerd. Inventariseren van in- en uitvliegende individuen alsmede gedrag indicatief voor een verblijfplaats (o.a. baltsende dieren).
Steenmarter	Lage Heide 7 te Eersel	verblijfplaats	Maart - Augustus	Minimaal 6 weken inventariseren middels cameravallen, sporenbuizen en sporenonderzoek binnen actieve periode.
Cat. 5 vogels Algemene broedvogels	Lage heide 7 te Eerse en Neerrijt 16 te Luyksgestel	Nest		De nesten van cat. 5 soorten en andere algemene broedvogels worden meegenomen gedurende de overige veldbezoeken.

2.2 Praktische uitvoering

De praktische uitvoering valt uiteen in standaardprocedure tijdens elk veldbezoek, de reactieve onderzoekswijze die gehanteerd wordt en, indien van toepassing, de aanvullende onderzoeksmethodes. Op basis van de te verwachten soorten en de relatieve potentie voor deze soorten binnen het onderzoeksgebied wordt het aanvullende onderzoek ingericht.

Voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering wordt bekeken vanaf welke posities het onderzoeksgebied (gevels, daken en groenstructuren met potentie) het meest efficiënt en strategisch kan worden onderzocht. De strategische punten, looproute en zichtlijnen zijn afhankelijk van de aanwezigheid van obstructies, struiken/bomen, verlichting en diverse typen van bebouwing. Tevens zijn deze afhankelijk van de te onderzoeken soortgroep.

Binnen de kaders van de relevante Kennisdocumenten, handreiking kleine marterachtigen in relatie tot soortbescherming en het Vleermuisprotocol (tabel 2.1) is de onderzoekswijze vormvrij. Afhankelijk van omstandigheden zoals de relatieve potentie, ervaring, moment van onderzoek het aantal onderzoekers, en dergelijke, worden door de diverse onderzoeksbureaus op verschillende wijze onderzoek uitgevoerd. Aangezien de te onderzoeken soorten veelal voorkeur hebben voor bepaalde type verblijfsplaatsen en leefgebied wordt door Blom Ecologie reactief onderzoek uitgevoerd. Dit type onderzoek houdt vast aan strategische punten, looproutes en zichtlijnen waarbij het geobserveerde gedrag van de te onderzoeken soort en de lokale omstandigheden leidend zijn voor de keuze van de strategische punten of looproute en de verblijfsduur per punt. De strategische punten worden bepaald op locatie voorafgaand aan de start van een onderzoek door een visuele beoordeling op de actuele potentie voor de soort in kwestie. Deze punten kenmerken zich door goed overzicht binnen het onderzoeksgebied en zicht op zoveel mogelijk potentiële in- of uitvliegopeningen.

De personele inzet van ieder veldbezoek is afhankelijk van het type soortenonderzoek, de ervaring van de waarnemers en de potentie van het plangebied. Alle veldwerkers van Blom Ecologie zijn bedreven en ervaren in onderzoeken in agrarische gebieden. Het onderzoek is er niet op gericht om met volledige zekerheid alle mogelijke verblijfplaatsen en/of functionele structuren te vinden of de aanwezigheid hiervan volledig uit te sluiten. Hiervoor zou een onderzoeksinspanning geleverd moeten worden die de onderzoeksprotocollen ver overstijgt. Van de geleverde onderzoeksinspanning wordt beoordeeld dat deze voldoende is zoals dat redelijkerwijs van een initiatiefnemer gevraagd kan worden. Met het uitgevoerde onderzoek worden derhalve resultaten geleverd die een goed beeld bieden van de aantallen individuen en de actieve rustplaatsen, nesten en/of verblijfplaatsen op die momenten binnen het onderzoeksgebied.

Vleermuizen

Het aanvullend onderzoek vleermuizen wordt uitgevoerd door een combinatie van strategische punten en looproutes. Tijdens het eerste veldbezoek (zowel in het voorjaar als najaar) worden strategische punten ingenomen. Op het moment dat er sprake is van uitvliegende vleermuizen beweegt de onderzoeker zich in tegenovergestelde richting (dus de vleermuis tegemoet) naar het volgende strategische punt om zo een eventueel tweede of daaropvolgende uitvliegend individu, en uiteindelijk zo mogelijk de kolonieverblijfplaats, te lokaliseren. Hierbij blijft de nadruk op de woningen die binnen het plangebied vallen. Tijdens de vervolgonderzoeken wordt per seizoen de strategische punten ingenomen waar op dat moment de hoogste trefkans is.

Voor de onderzoeken geldt tevens dat tijdens de rondes de keuze van strategische punten en/of looproutes beïnvloed worden door veranderende omstandigheden. Dit kan zijn een plotselinge verandering van windrichting, sterke toename of afname van windkracht, defecte straatverlichting en andere omstandigheden. Het aantal factoren dat bepaalt waarom een onderzoeker juist de ene richting meer op kijkt dan de andere of er juist voor kiest af te wijken van een gebruikelijke route zijn niet of nauwelijks definieerbaar.

De wijze van onderzoek verschilt, met in achtneming van de randvoorwaarden van de relevante Kennisdocumenten en het meest actuele Vleermuisprotocol, dus per datum, per loopronde en per moment.

Er is derhalve geen sprake van vaste transecten maar veel eerder van diverse looproutes naar strategische punten waarbij de frequentie van stilstaan en beweging afhankelijk zijn van de omstandigheden op dat moment.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van een batdetector, type Petterson D-200x/D-240x. Deze type zijn heterodyne en D-240x heeft een time expansion functie. De time expansion functie maakt het mogelijk de geluidopnames te vertragen waardoor nauwkeurige analyse van de hoogfrequent geluiden uitgevoerd kunnen worden. Geluidswaarnemingen zijn eventueel opgenomen met een opnameapparaat van het merk Roland, type R-07. Indien inventarisatie in het veld niet mogelijk was zijn geluiden geanalyseerd met behulp van de software BATSOUND.

Steenmarter

Op basis van de steenmarter en de relatieve potentie voor deze soort binnen de planlocatie is het aanvullend onderzoek ingericht. Voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering wordt bekeken vanaf welke posities de planlocatie het meest efficiënt (strategisch) kan worden onderzocht. De strategische locaties van het plaatsen van de camera's en het zoeken naar sporen zijn afhankelijk van de aanwezigheid van groenstructuren, watergangen, verlichting en diverse typen van bebouwing.

Om de aan- of afwezigheid van steenmarter vast te stellen zijn twee cameravallen geplaatst binnen de grenzen van de planlocatie (figuur 2.1). De wildcamera's zijn geplaatst op 'kansrijke' locaties als wissels, zoals bij ingangen in de varkensstallen (Bouwens, 2017; figuur 2.2). Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode van februari 2023 t/m april 2023, gedurende een aaneengesloten periode van 10 weken. De wildcamera's zijn aanwezig geweest voor 8 weken in de actieve periode en 2 weken in de niet actieve periode van de steenmarter.

De camera's zijn geplaatst bij een kappotte deur aan de binnenzijde (2) van een van de twee varkensstallen en een aan de buitenzijde naast een potentiële looproute en ingang naar de ruimte onder het dak (1). Hier waren ook krabsporen aanwezig. Naast het plaatsen van wildcamera's is tijdens elk veldbezoek specifiek een sporenonderzoek uitgevoerd. Hierbij is gezocht naar sporen die duiden op de aanwezigheid van steenmarter en/of verblijfplaatsen. Dit betreffen sporen als graafsporen, latrines met uitwerpselen, prooiresten, prenten en vraatsporen.

Figuur 2.1 Overzicht van de locaties van de cameravallen aan de Lage Heide 7 te Eersel. De cijfers corresponderen met bovenstaande tekst.

Figuur 2.2 Rechts: de camera (2) is gepositioneerd achter het gat in de deur. Rechts: De camera (1) is geplaatst op een verhoging bij een potentiële doorgang voor de steenmarter.

Steenuil

Een belangrijk hulpmiddel bij het uitvoeren van het aanvullend steenuil soortonderzoek is een smartphone en bluetooth JBL Clip 3 speaker, waardoor de roep van de steenuil kan worden afgespeeld. Een steenuil beschermt zijn territorium door te antwoorden met een (balts)roep. Daarnaast geven zichtwaarnemingen inzicht in de mogelijke aanwezigheid van een broedpaar. Tevens wordt er aanvullend gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (type Pulsar Helion XP28 of type AGM ASP TM-384) om bewegingen van steenuilen te lokaliseren en te volgen. De uilen worden hierbij niet verstoord wat wel zou gebeuren wanneer men met zaklampen werkt. Als laatste wordt er (bij daglicht, voor start van een onderzoeksrondte) gelet op verse braakballen, (rui)veren en krijtsporen binnen de planlocatie en op eventuele paaltjes van hekwerk, indien aanwezig. Deze sporen geven een indicatie dat een steenuil(paar) vaak naar deze locatie terugkomt. Wanneer er sporen worden aangetroffen, worden deze weggehaald zodat er bij de volgende onderzoeksrondte vastgesteld kan worden of het verse sporen betrof, en of er nieuwe sporen bij zijn gekomen.

2.3 Veldbezoeken

Het onderzoeksgebied is geïnventariseerd door ter zake deskundig ecologen van Blom Ecologie of externe ter zake deskundig ecologen onder verantwoordelijkheid van Blom Ecologie. De relevante omstandigheden ten tijde van de veldbezoeken zijn opgenomen in onderstaande tabel (tabel 2.2).

Tabel 2.2 Uitgevoerde veldbezoeken gedurende het aanvullend onderzoek aan de Lage Heide 7.

Veldbezoek	Functie	Aantal pers.	Datum	Zon	Tijd	Weersomstandigheden
Steenmarter 1	Camera's uitzetten / sporen zoeken	1	14-2-2023	n.v.t.	n.v.t.	0/8, droog, 0 Bft, 0°C
Steenmarter 2	SD kaarten en batterijen wisselen / sporen onderzoeken	1	15-3-2023	n.v.t.	n.v.t.	8/8, droog, 1 Bft, 7°C
Steenmarter 3	SD kaarten en batterijen ophalen / sporen onderzoeken	1	25-4-2023	n.v.t.	n.v.t.	0 /8, droog, 1 Bft, 7°C
Vleermuis 1	Kraam + zomer	1	19-6-2023	21.58	21.55-00.00	4/8, droog, 2 Bft, 23°C
Vleermuis 2	Kraam + zomer	1	6-7-2023	21.56	21.55-00.00	1/8, droog, 2 Bft, 21°C
Vleermuis 3	Kraam + zomer	1	26-7-2023	05.52	03.50-05.55	1/8, droog, 1 Bft, 12°C
Vleermuis 4	Paar	1	22-8-2023	20.47	22.45-01.00	0/8, droog, 4 Bft, 18°C
Vleermuis 5	Paar	1	19-9-2023	19.45	20.45-23.00	7/8, droog, 4 Bft, 18°C

Tabel 2.3 Uitgevoerde veldbezoeken gedurende het aanvullend onderzoek aan de Neerrijt 16.

Veldbezoek	Functie	Aantal pers.	Datum	Zon	Tijd	Weersomstandigheden
Steenuil 1	Camera's uitzetten / sporen zoeken	1	14-2-2023	08.00	06.30-08.00	0/8, droog, 0 Bft, -1°C
Steenuil 2	SD kaarten en batterijen wisselen / sporen onderzoeken	1	15-3-2023	18.38	19:05-00:00	8/8, droog, 1 Bft, 6°C
Steenuil 3	SD kaarten en batterijen ophalen / sporen onderzoeken	1	25-4-2023	20.52	21.20-00.00	0/8, droog, 1 Bft, 6°C
Vleermuis 1	Kraam + zomer	1	14-6-2023	22.01	22.00-00.00	0/8, droog, 1 Bft, 23°C
Vleermuis 2	Kraam + zomer	1	17-7-2023	21.47	21.45-00.00	0/8, droog, 1 Bft, 18°C
Vleermuis 3	Kraam + zomer	1	26-7-2023	05.55	03.55-06.10	4/8, droog, 1 Bft, 10°C
Vleermuis 4	Paar	1	22-8-2023	20.47	22.45-01.00	1/8, droog, 0 Bft, 18°C
Vleermuis 5	Paar	1	28-9-2023	19.22	20.45-23.00	3/8, droog, 1 Bft, 13°C

2.4 Specifieke omstandigheden

Tijdens de uitvoering van het onderzoek kan er sprake zijn van dusdanig omstandigheden dat er mogelijk een vertekend beeld optreedt van de verzamelde resultaten. Hiermee wordt niet bedoeld het gemotiveerd afwijken van uitgangspunten zoals geformuleerd in de Kennisdocumenten. Tijdens het onderzoek was er, voor zover de onderzoekers hebben kunnen nagaan, geen sprake van omstandigheden die mogelijk effect sorteren op de onderzoeksresultaten.

3 Resultaten

3.1 Vleermuizen

Tijdens de onderzoeksrondes zijn in totaal een drietal soorten waargenomen in het onderzoeksgebied (tabel 3.1). Waargenomen soorten betreffen de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis. De meest waargenomen soort betrof de gewone dwergvleermuis. De ruige dwergvleermuis is uitsluitend waargenomen in het najaar bij het vleermuisonderzoek aan de Neerrijt 16 te Luykgestel.

Tabel 3.1 Waarnemingen en aantallen van vleermuizen gedurende de veldbezoeken in het onderzoeksgebied Lage heide 7.

Veldbezoek	Soort	Aantal individuen	Gedrag en verblijfplaatsen
Vleermuis 1	Gewone dwergvleermuis	4	Foeragerend
Vleermuis 2	Gewone dwergvleermuis	3	Overvliegend
	Laatvlieger	6	Overvliegend
Vleermuis 3	Gewone dwergvleermuis	3	Foeragerend
Vleermuis 4	Gewone dwergvleermuis	2	Foeragerend
	Ruige dwergvleermuis	1	Overvliegend
	Laatvlieger	1	Overvliegend
Vleermuis 5	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend

Tabel 3.1 Waarnemingen en aantallen van vleermuizen gedurende de veldbezoeken in het onderzoeksgebied Neerrijt 16.

Veldbezoek	Soort	Aantal individuen	Gedrag en verblijfplaatsen
Vleermuis 1	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	3	Overvliegend
	Laatvlieger	1	Overvliegend
Vleermuis 2	Gewone dwergvleermuis	6	Foeragerend
	Laatvlieger	6	Overvliegend
Vleermuis 3	Gewone dwergvleermuis	1	Overvliegend
Vleermuis 4	Gewone dwergvleermuis	1	Baltsende mannetje
	Ruige dwergvleermuis	1	Overvliegend
	Laatvleiger	1	Overvliegend
Vleermuis 5	Gewone dwergvleermuis	1	Overvliegend
	Gewone dwergvleermuis	1	Paarverblijfplaats vastgesteld 1x

Gedurende het vleermuisonderzoek is er een vleermuisverblijfplaats vastgesteld in het plangebied aan de Neerrijt 16 te Luykgestel. De waargenomen paarverblijfplaats is aangetroffen in een stal dat niet wordt aangetast in de beoogde ontwikkeling. De exacte vindplaats van de vleermuisverblijfplaats is weergegeven in tabel 3.2 en in figuur 3.1.

Gedurende het vleermuisonderzoek is geen essentiële vliegroute en/of essentieel foerageergebied vastgesteld. Op basis van het vleermuisonderzoek worden de bomen aan de noordzijde van Neerrijt 16 en Lage Heide 7 sporadisch gebruikt als vliegroute en foerageergebied (figuur 3.3).

Op basis van het aantal waargenomen individuen is er geen sprake van essentiële vliegroute en/of essentieel foerageergebied. De waargenomen individuen verspreiden zich nabij de bomen en bebouwing diffuus door het onderzoeksgebied waardoor er geen sprake is van de aanwezigheid van een vaste vliegroute.

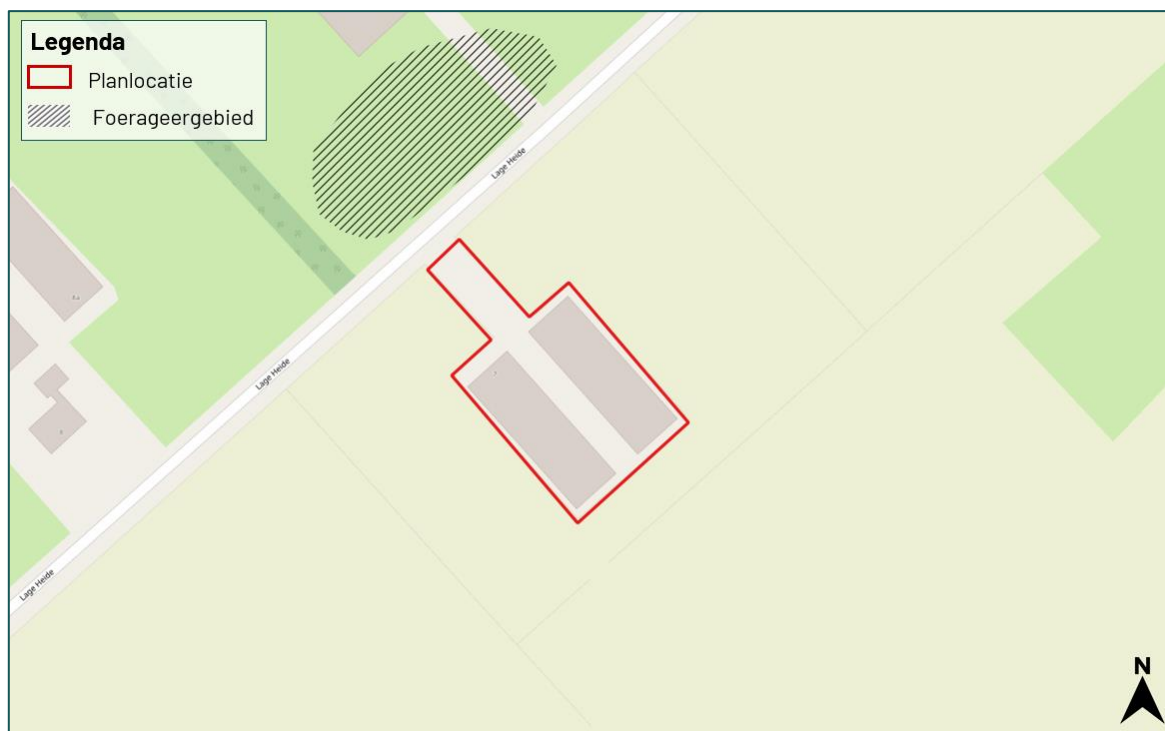
De werkzaamheden hebben geen invloed op een mogelijke vliegroute (Rijnders & Hovens, 2022). De resultaten van het vleermuisonderzoek onderschrijven deze beoordeling.

Tabel 3.2 Overzicht van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen in het onderzoeksgebied.

Adres	Soort	Functie	Plangebied	Omschrijving
Neerrijt 16	Gewone dwergvleermuis	Paar	Binnen, maar wordt niet aangetast	1 individu invliegend tussen golfplaten en muur

Figuur 3.1 Overzicht van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen en territoria aan Neerrijt 16.

Figuur 3.2 Overzicht van het aangetroffen foerageergebied aan de Lage Heide 7.

3.2 Steenmarter

Waarnemingen en aantallen

Tijdens het onderzoek rondes zijn diverse waarnemingen van verschillende steenmarters vastgelegd op beide wildcamera's (figuur 3.4). In totaal zijn er 15 waarnemingen van maximaal twee steenmarters vastgelegd. De meeste waarnemingen zijn vastgelegd op wildcamera 1 bij de noordelijk varkensstal. Met een maximaal aantal van 5 waarnemingen in een week. Daarnaast zijn de meeste waarnemingen gedaan in de zesde week van het onderzoek (week 13-14). Camera 1 bevond zich op een hoger gelegen plank die langs de muur is gesitueerd. Camera 2 bij de zuidelijke varkensstal is aan de binnenzijde geplaatst bij een beschadigde deur met openingen. Op camera 1 zijn twee verschillende individuen waargenomen. Op camera 2 is eenmalig een steenmarter waargenomen tijdens het onderzoek. Alle waarnemingen op een na zijn tijdens de schemer- en nachtperiodes gedaan. Er is een waarneming die is in de ochtend gedaan om 8:20 (camera 2).

Rust- en voortplantingsplaatsen

Tijdens de quickscan zijn sporen gevonden van de steenmarter, waaronder krabsporen. Deze sporen zijn voornamelijk waargenomen op de verhoogde plank waar camera 2 was geplaatst. Tijdens het aanvullend onderzoek zijn een groot aantal waarnemingen gedaan van de steenmarters (inclusief een tweede individu) op de camera's. De meeste waarnemingen van de steenmarters zijn gedaan op camera 1 welke het dichtst bij een potentiële doorgang naar het dakbeschot stond (figuur 3.1). Daarnaast zijn er verschillende sporen aangetroffen op de planlocatie waaronder (oude) opgedroogde uitwerpselen van een steenmarter, krabsporen, prooiresten (afgebeten veren) en uitwerpselen van een kat (figuur 3.4). Door de hoge aantal waarnemingen op camera 1 en de aanwezigheid van een potentiële ingang in het dakbeschot is het zeer aannemelijk dat er in het dakbeschot een verblijfplaats van een steenmarter bevindt.

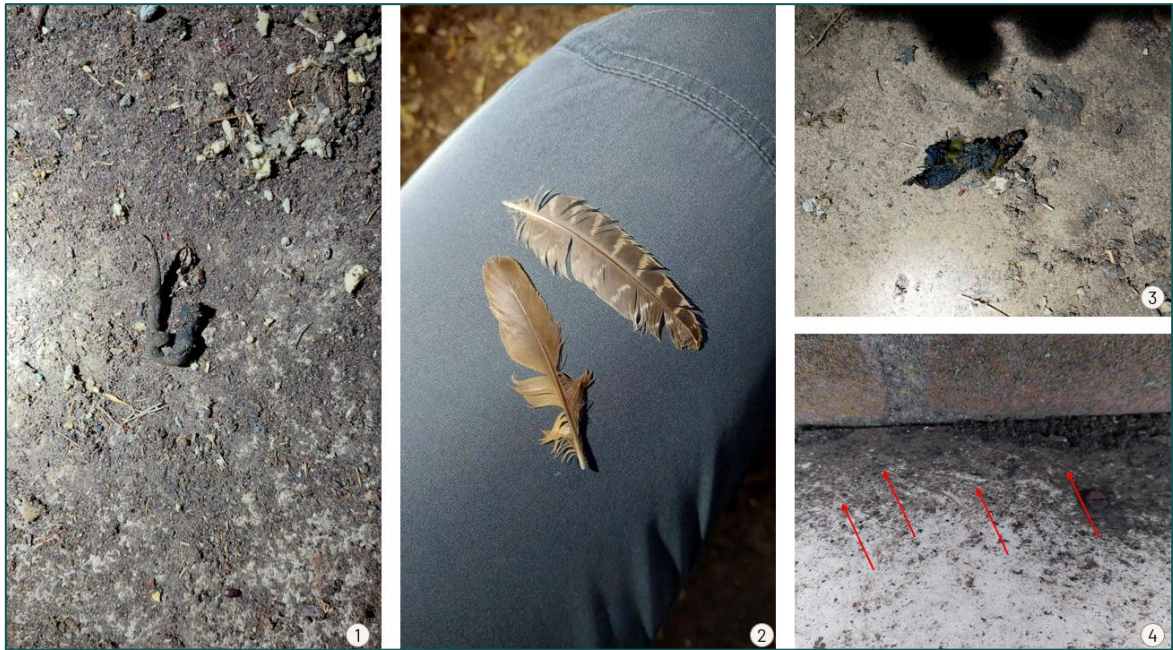
Figuur 3.1 Camera 1 was geplaatst bij een potentiële ingang voor steenmarters.

Functioneel leefgebied

Gezien de functie van voortplantingsplaats en het aantal waarnemingen van de steenmarter op het plangebied is er sprake van functioneel leefgebied van steenmarter. Binnen de grenzen van de planlocatie (Lage Heide 7 te Eersel) is er zeer weinig groen aanwezig. Het aanwezige groen wordt niet verwijderd in de beoogde ontwikkeling. Doordat er geen verse sporen zijn gevonden tijdens het onderzoek is er geen sprake van essentieel leefgebied van de steenmarter op de planlocatie. Er is alleen sprake van een verblijfplaats binnen de grenzen van de planlocatie.

Figuur 3.4 Foto's van de steenmarter op de planlocatie.

Figuur 3.5 Op de planlocatie, Lage Heide 7 zijn verschillende sporen gevonden waaronder: 1: oude uitwerpselen van steenmarter, 2: oude afgebeten veren (prooirsten), verse uitwerpselen van een kat; 4: krabsporen van een steenmarter.

3.3 Steenuil

Tijdens het onderzoek zijn meerdere waarnemingen van steenuil gedaan op en rondom het adres Neerrijt 16 te Luykgestel.

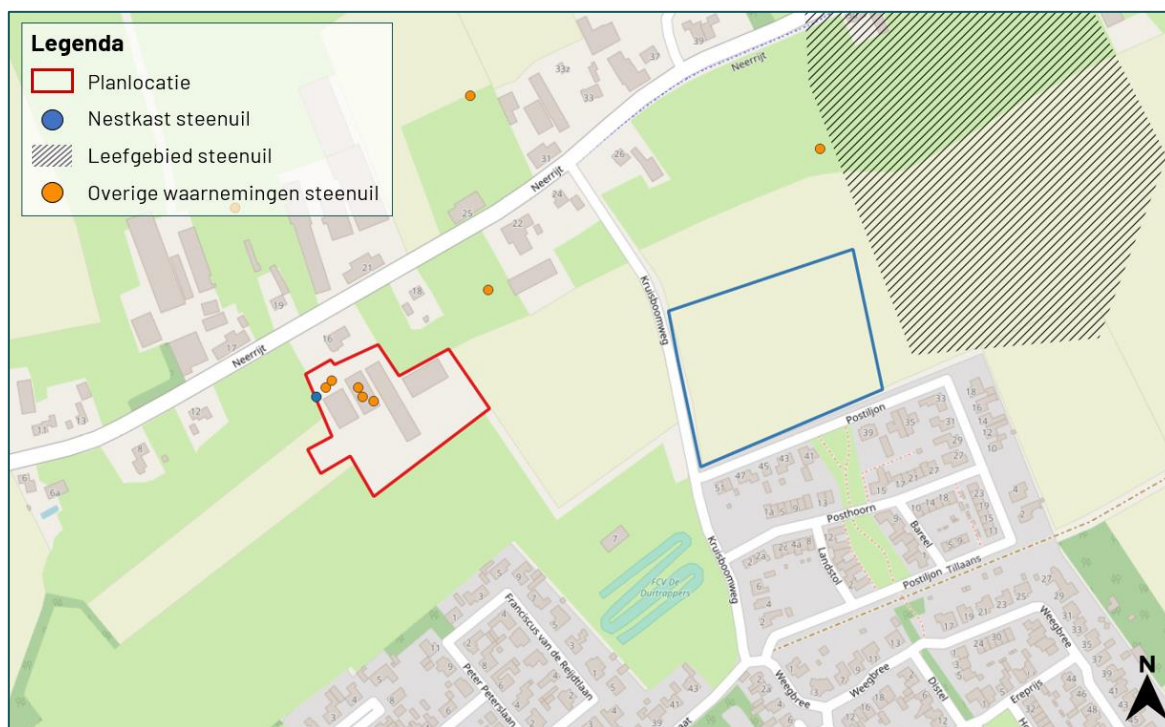
Tijdens het onderzoek zijn er verschillende gedragingen waargenomen waaronder vliegende en roepende steenuilen. De uilenwerkgroep heeft in de zomer van 2022 een steenuilnestkast opgehangen aan de westzijde van de planlocatie. Hier is de steenuil regelmatig waargenomen toen hij wegvloog uit de nestkast (figuur 3.5 en figuur 3.6). Alle oude sporen zijn tijdens het eerste veldbezoek weggehaald. Bij de daaropvolgende veldbezoeken zijn er zeer weinig nieuwe sporen (veren, braakballen en uitwerpselen) aangetroffen in de te slopen melkveestal (figuur 3.7).

Hieruit kan er geconcludeerd worden de melkveestal gebruikt wordt tijdens het jagen en een functioneel onderdeel is van het leefgebied. Echter doordat er tijdens het onderzoek zeer weinig nieuwe sporen aangetroffen en geen individuen zijn waargenomen in de slopen melkveestal is er geen sprake van essentieel foerageergebied of een vaste rust-/nestplaats in de melkveestal.

In de quickscan van Aeres Milieu wordt geconcludeerd dat in de melkveestal een roestplek voor steenuilen aanwezig is (Rijnders & Hovens, 2022). Deze quickscan is geschreven in juli 2022. Tussen het schrijven van de quickscan en het voorliggend aanvullend soortenonderzoek zit een langere periode. In deze periode is een steenuilnestkast opgehangen op de planlocatie (zomer 2022). Steenuilnestkasten zijn geschikt om als roestplaats te dienen. Tijdens het onderzoek zijn er geen nieuwe sporen of waarnemingen aangetroffen in de melkveestal. Daarnaast is de steenuil regelmatig waargenomen bij de steenuilnestkast tijdens het onderzoek, derhalve door de afwezigheid van waarnemingen en nieuwe sporen in de te slopen melkveestal kan de aanwezigheid van een vaste (essentiële) roestplaats uitgesloten worden.

Tijdens het onderzoek is de steenuil regelmatig waargenomen binnen en buiten de planlocatie. Er zijn meerdere gedragingen waargenomen waaronder, jagende, roepende en overvliegende steenuilen. Binnen de planlocatie is de steenuil waargenomen zittend op de te slopen melkveestal en wegvliegend uit de steenuilnestkast. In begin mei 2023 heeft de uilenwerkgroep een reguliere controle gedaan in de steenuilnestkast. Uit deze inspectie kon geconcludeerd worden dat de nestkast daadwerkelijk gebruikt door steenuilen. Op dat moment lagen er geen eieren in de nestkast.

Onduidelijk is of er later in het jaar nog een broedpoging is ondernomen. De nestkast is niet meer geopend om verstoring te voorkomen. De nestkast betreft een (potentiële) nestlocatie en rustplaats. Dit komt overeen met de waarnemingen en conclusies van voorliggend onderzoek. Tevens zijn er door de uilenwerkgroep op andere locaties langs de Neerijt meerdere nesten met jongen aangetroffen. Dit bevestigt de, tijdens dit onderzoek gedane waarnemingen (territoria) buiten de planlocatie.

Figuur 3.5 Overzicht van de steenuil nestkast en leefgebied. De overige waarnemingen steenuil betreffen waarnemingen van roepende- en waargenomen individuen.

Figuur 3.6 Door de steenuilwerkgroep is er een steenuilnestkast aangebracht.

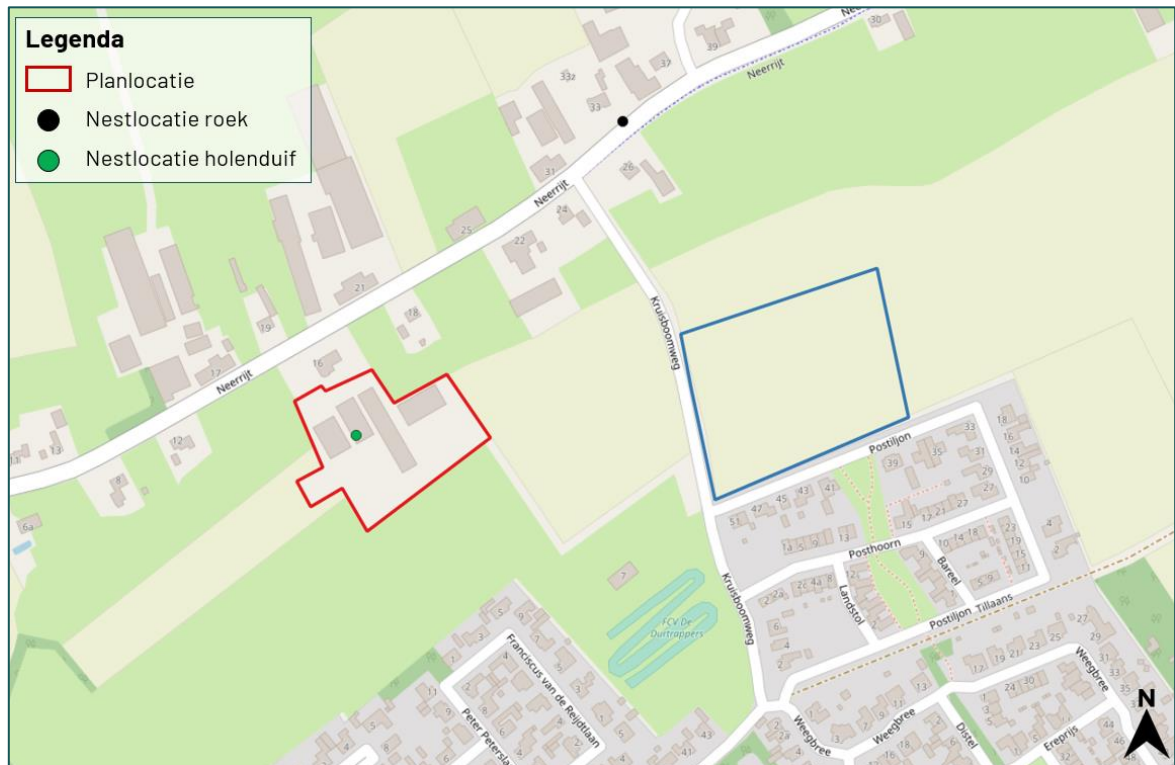

Figuur 3.7 *Overzicht van de aangetroffen sporen in de melkveestal. Dit betroffen voornamelijk oude sporen.*

3.4 Overige soorten

Naast de te onderzoeken soorten waarvoor het voorliggend onderzoek is uitgevoerd zijn tijdens de steenmarteronderzoeken en de overige veldbezoeken waarnemingen van overige soorten gedaan. Op de wildcamera's zijn de volgende soorten waargenomen: bosmuis, egel, holenduif, huiskat, vink, ware muis spec. en witte kwikstaart. De volgende vogelnesten zijn waargenomen binnen de Neerrijt 16: holenduif en roek. Bij Lage Heide 7 zijn geen vogelnesten waargenomen.

De vindplaats van deze nestlocaties wordt weergegeven in figuur 3.8. Nesten van algemene broedvogels zijn beschermd gedurende het broedseizoen. Het broedseizoen loopt indicatief van 15 maart t/m 15 juli. Werkzaamheden die mogelijk nesten van algemene broedvogels aantasten dienen uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen.

Figuur 3.8 Overzicht van de aangetroffen vogelnesten op en rond de planlocatie aan de Neerrijt 16.

4 Conclusie

4.1 Vleermuizen

Van juni 2023 tot en met september 2023 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen in het plangebied aan de Lage Heide 7 te Eersel en Neerrijt 16 te Luyksgestel. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in het meest actuele Vleermuisprotocol (NGB, 2021). Tijdens het onderzoek is één verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat schuur naast de te slopen melkveestal aan de Neerrijt 16 te Luyksgestel een functie heeft voor de gewone dwergvleermuis als paarverblijfplaats. Deze verblijfplaats wordt bij de beoogde ingreep niet weggenomen. Tevens maakt het plangebied (in beperkte mate) onderdeel uit van het leefgebied, maar is er geen sprake van het wegnemen van essentiële onderdelen van het leefgebied.

De beoogde ingreep leidt niet tot overtreding van een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming art. 3.5, lid 2 (verstoren vleermuizen) en lid 4. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen is derhalve niet benodigd.

4.2 Steenmarter

In de periode februari- april 2023 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van steenmarter bij het adres de Lage Heide 7 te Eersel. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in de handreiking kleine marterachtigen in relatie tot soortbescherming (Bouwens, 2017). Tijdens het onderzoek zijn individuen en sporen van de steenmarter aangetroffen binnen het plangebied. Hieruit kan er geconcludeerd worden dat er een verblijfplaats aanwezig is in de varkensstallen. Het slopen van de stallen leidt tot overtreding van een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming art. 3.10, lid 1. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is derhalve benodigd.

4.3 Steenuil

In de periode februari - april 2023 aan de Neerrijt 16 te Luyksgestel is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van nest-/rustplaatsen in de te slopen melkveestal en potentieel aanwezig foerageergebied van steenuil. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in het Kennisdocument Steenuil (BIJ12, 2017). Tijdens het onderzoek zijn er meerdere malen waarnemingen van een steenuil gedaan. Dit betroffen roepende-, foeragerende- en wegvliegende individuen. Naast de steenuil waarnemingen zijn er zeer weinig nieuwe sporen aangetroffen in de te slopen melkveestal. Door de inspectie van de uilenwerkgroep en het waarnemen van wegvliegende steenuilen uit de nestkast kan er geconcludeerd worden dat de nestkast wordt gebruikt als rust-/nestplaats. De nestkast wordt niet aangetast in de beoogde ontwikkeling. Gezien de lage aantal nieuwe sporen en het gebrek aan steenuilwaarnemingen in de melkveestal is er geen sprake van een vaste rust-/nestplaats in de te slopen melkveestal. Het slopen van de melkveestal leidt niet tot overtreding van een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming art 3.1, lid 2. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is daardoor niet benodigd.

4.4 Overige vogels

Het onderzoek beperkte zich in beginsel tot steenmarter, steenuil en vleermuizen. Tijdens het onderzoek is tevens gelet op individuen, nesten en/of verblijflocaties van andere soorten in het plangebied. Er is één nest van een holenduif aangetroffen binnen het plangebied, de overige nesten zijn buiten de planlocatie aangetroffen. Met betrekking tot de overige waargenomen soorten is geen sprake van overtreding, mits de Algemene zorgplicht in acht wordt genomen.

4.5 Samenvatting

Tabel 4.1 Samenvatting van de aangetroffen individuen in het onderzoeksgebieden Lage Heide 7 te Eersel en Neerrijt 16 te Luyksgestel.

Soort	Type	Aantal wegnemen	Aantal behouden	Bescherming Wnb	Ontheffing nodig
Gewone dwergvleermuis (Neerrijt 16)	Paarverblijfplaats	0	1	Art. 3.5	Nee
Steenuil (Neerrijt 16)	Nest-, en rustplaats	0	1	Art. 3.1	Nee
Steenmarter (Lage heide 7)	Verblijfplaats	1	0	Art. 3.10	Ja
Nesten broedvogels en cat. 5 vogels	Roek	0	3	Art. 3.1	Nee
	Holenduif	1	0		

4.6 Vervolgstappen

Voor de uitvoering van de ingreep is ontheffing nodig van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Conform de relevante wetteksten en Kennisdocumenten wordt aanbevolen om de navolgende aspecten te onderbouwen. Deze aspecten maken integraal onderdeel uit van het projectplan ten behoeve van de ontheffingsaanvraag.

1. De activiteit is nodig met een wettelijk belang (Wnb, art. 3.8, lid 5b);
2. Voor de activiteit is geen alternatieve bevredigende oplossing (Wnb, art. 3.8, lid 5a);
3. De staat van instandhouding van de soort blijft gewaarborgd (Wnb, art. 3.8, lid 5c);
4. Bepaal compensatie en mitigatie (Wnb, art. 3.8, lid 5c).

Een ontheffingsaanvraag Wnb is enkel succesvol als al deze aspecten voldoende onderbouwd kunnen worden. Indien de ingreep geen wettelijk belang kent of indien de staat van instandhouding van de aanwezige soorten in het geding komt kan een ontheffing Wnb mogelijk geweigerd worden.

Bevoegd gezag heeft de wettelijke termijn van 20 weken (13 + 7 weken verlenging) om een ontheffingsaanvraag Wnb te beoordelen. De planning van de werkzaamheden dient aangepast te worden aan de aanwezige soorten om zoveel mogelijk de werkzaamheden uit te voeren buiten kwetsbare periodes. Dergelijk maatwerk kan ervoor zorgen dat het project enkel in bepaalde periodes van het jaar uitgevoerd kan worden.

Indien de werkzaamheden leiden tot het wegnemen van verblijfplaatsen dienen alternatieve verblijfplaatsen gedurende een bepaalde periode aanwezig te zijn naast de verblijfplaatsen. Deze gewenningsperiode is afhankelijk van de soort en het aantal individuen en betreft indicatief een aantal maanden en/of een specifiek seizoen. Het tijdig aanbrengen van alternatieve verblijfplaatsen is van belang om onnodige vertraging te voorkomen. Raadpleeg voor de plaatsing van de voorzieningen een ter zake deskundig ecooloog.

Bronvermelding

Bouwens, S., 2017. Handreiking kleine marterachtigen in relatie tot soortbescherming. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Rijnders, R. en Hovens, J.P.M., 2022. Quickscan Wnb aan de locaties te Eersel en Luyksgestel. Oriënterend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming. Aeres Milieu., Roermond.

Geraadpleegde documenten (BIJ12, 2017)

Kennisdocument Steenuil (*Athene Noctua*)

Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Kennisdocument Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

**BLOM
ECOLOGIE**

Verbindt natuur en samenleving

Koeweistraat 2

4181 CD Waardenburg

0418 820 288

blomecologie.nl